

Na osnovu člana IV.4.a) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine na ___ sjednici Predstavničkog doma, održanoj _____ 2009. godine, i na ___ sjednici Doma naroda, održanoj _____ 2009. godine, usvojila je

ZAKON

O IZMJENAMA I DOPUNAMA IZBORNOG ZAKONA BOSNE I HERCEGOVINE

Član 1.

U Izbornom zakonu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 07/02, 09/02, 20/02, 25/02, 04/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08 i 37/08, u daljnjem tekstu: zakon) u članu 4.19 u stavu (4) riječi: „ itd. Broj kandidata manje zastupljenog spola mora biti najmanje jednak ukupnom broju kandidata na listi podijeljenom s tri, zaokruženim na prvi viši cijeli broj.“ zamjenjuju se riječima: „ **te između svaka naredna tri kandidata u nastavku, kandidatska lista mora sadržavati najmanje jednog kandidata manje zastupljenog spola. Kod jednakog broj kandidata ženskog i muškog spola na kandidatskoj listi, ženski spol smatra se manje zastupljenim.**“

Član 2.

U članu 4.24 u stavu (2) riječi: „ se sačinjava u skladu s članom 4.19 stav (4) ovog zakona“ zamjenjuju se riječima: „ **naizmjenično sadrži kandidate jednog i drugog spola.**“

Član 3.

U članu 5.14 u stavu (2) u tački 2. iza riječi „kandidata“ stavlja se tačka i preostali tekst se briše.

U istom članu u stavu (2) tačka 3. **briše se.**

Član 4.

U članu 5.15 u stavu (1) u tački 3. riječi: „kao i imena svih kandidata na listama“ **briše se.**

Član 5.

U članu 5.17 u tački 2. riječi: „su dopisana imena kandidata“ zamjenjuju se riječima: „**je dopisan naziv političke stranke, koalicije, nezavisnog kandidata ili liste nezavisnih kandidata**“.

Član 6.

U članu 5.23 u stavu (3) riječi: „kao i broj glasova za svakog kandidata na kandidatskoj listi“ **brišu se.**

Član 7.

U članu 5.25 u stavu (1) alineja 3) **briše se.**

Član 8.

U članu 5.26 u stavu (2) riječi: „i kandidatima“ **brišu se.**

Član 11.

U članu 5.27 u stavu (2) riječi: „i kandidatima“ **brišu se.**

Član 12.

U članu 5.29 u stavu (2) riječi: „i kandidatima“ **brišu se.**

Član 13.

U članu 5.31 riječ „Kandidati“ zamjenjuje se riječima: „**Ovlašteni predstavnik**“.

Član 14.

U članu 9.7a u stavu (1) riječi: „članom 4.19 stav (4)“ zamjenjuju se riječima: „**članom 4.24 stav (2)**“.

Član 15.

U članu 9.8 stav (2) mijenja se i glasi:

„(2) Mandati koje je osvojila lista raspodjeljuju se među kandidatima s te liste prema njihovom redosljedu na listi.“

U istom članu u stavu (3) riječi: „u skladu s postupkom utvrđenim u članu 9.7 ovog zakona.“ zamjenjuju se riječima: „**u kojoj je osvojila najveći broj glasova** .“

Član 16.

U članu 13.5 stav (4) mijenja se i glasi:

„ (4) Mandati koje je osvojila lista raspodjeljuju se među kandidatima s te liste prema njihovom redosljedu na listi .“

Član 17.

U članu 19.5 u stavu (1) u tački a) riječi: „tj. koji su dobili najveći broj glasova“ zamjenjuje se riječju „**sljedeći**“.

U istom članu u stavu (1) u tački b) u alineji 1) iza riječi: „ na svojim listama“ dodaju se nove riječi: „ **s najvećim sljedećim količnikom kao što je utvrđeno u članu 9.5 ovog zakona.**“

U istom članu u stavu (1) u tački b) u alineji 2) riječi: „ ili kandidate“ **brišu se.**

U istom članu u stavu (1) u tački c) u alineji 2) riječi: „ ili kandidate“ **brišu se.**

Član 18.

U članu 19.6 u stavu (1) riječi: „ počevši s najviše rangiranim kandidatom“ zamjenjuju se riječima: „ **prema redoslijedu na listi**“.

U istom članu u stavu (2) u tački a) riječi: „ dobio najveći broj glasova“ zamjenjuje se riječju „ **sljedeći**“.

U istom članu u stavu (2) u tački b) u alineji 1) iza riječi: „ na listi“ dodaju se nove riječi: „**s najvećim sljedećim količnikom kao što je utvrđeno u članu 9.5 ovog zakona.**“

U istom članu u stavu (2) u tački b) u alineji 2) riječi: „ ili kandidatima“ **brišu se.**

Član 19.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku BiH“.

PREDSJEDAVAJUĆI
PREDSTAVNIČKOG DOMA PSBIH

Beriz Belkić

PREDSJEDAVAJUĆI
DOMA NARODA PSBIH

Ilija Filipović

Obrazloženje

I. USTAVNOPRAVNI I ZAKONSKI OSNOV ZA UVOĐENJE PROPISA

Ustavnopravni osnov sadržan je u članu IV. 4. (a) Ustava BiH kojim je utvrđena nadležnost Parlamentarne skupštine BiH za donošenje zakona, kao i u članu II. 4. Ustava BiH kojim se osigurava uživanje prava i sloboda bez diskriminacije po bilo kojem osnovu, te se ovaj zakon usklađuje s obavezujućim pravnim principima iz navedenog člana Ustava BiH.

II. RAZLOZI ZA UVOĐENJE PROPISA I OBJAŠNJENJE ODABRANE POLITIKE

Komisija za ostvarivanje ravnopravnosti spolova Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH je, u skladu s članom 46. Poslovnika Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, razmotrila djelovanje Izbornog zakona BiH na ravnopravnost i ravnopravnu zastupljenost spolova, te, u skladu s članom 99. Poslovnika, podnosi Prijedlog izmjena i dopuna Izbornog zakona BiH.

Zakon o ravnopravnosti spolova BiH („Sl. glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 16/03) propisuje u članu 15. stav (3) da će procenat učešća spolova u organima vlasti, uključujući zakonodavnu vlast, u pravilu odražavati ravnopravnu zastupljenost spolova. Međutim, na 35. sjednici UN Komiteta za eliminaciju diskriminacije žena (CEDAW/C/BiH/CO/3, od 2. juna 2006.), Komitet je u tač. 29. i 30. izrazio zabrinutost zbog nedovoljne zastupljenosti žena u procesima donošenja odluka i pozvao državu članicu da uskladi Izborni zakon BiH sa Zakonom o ravnopravnosti spolova BiH, te pojača i provede mjere za veću zastupljenost žena u izabranim tijelima:

„29. Iako uvažava činjenicu da Zakon o ravnopravnosti spolova BiH propisuje ravnopravnu zastupljenost u procesima donošenja odluka, Komitet izražava zabrinutost što nedavni amandmani na Izborni zakon nisu uvažili ovaj aspekt, te je nadalje zabrinut što je uvođenje otvorenih kandidatskih lista na zadnjim izborima rezultiralo značajnim smanjenjem broja žena u Parlamentarnoj skupštini BiH. (...)

30. Komitet zahtijeva da Država članica uskladi Izborni zakon BiH sa Zakonom o ravnopravnosti spolova BiH te da pojača i provede mjere za veću zastupljenost žena u izabranim i imenovanim tijelima (...).“¹

Venecijanska komisija je u svom mišljenju na izmjene i dopune Izbornog zakona, kada je uvedena odredba 4.19, naglasila da:

¹ Zaključni komentari Komiteta za eliminaciju diskriminacije žena: Bosna i Hercegovina, CEDAW/C/BiH/CO/3, od 2. juna 2006., tač. 29. i 30.

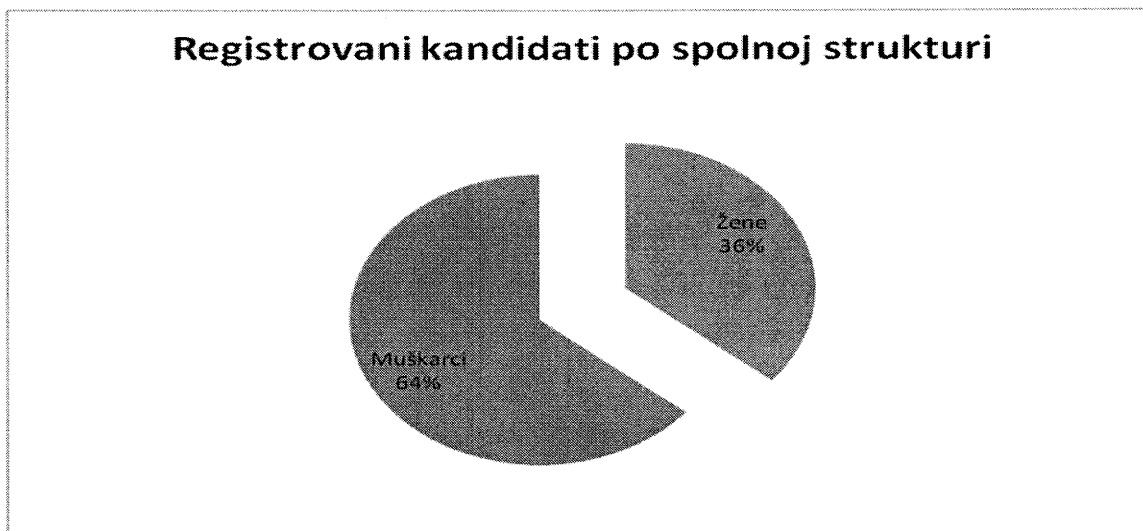
„očito je da je smisao člana 4.19 usmjeren ka povećanju broja žena kandidata u vrhu svake liste kandidata, te da kroz to poveća broj izabranih žena. Postizanje ovog cilja, međutim, bit će otežano kroz postojeći sistem glasanja po otvorenim listama, koji omogućava glasačima da zanemare raspored kandidata na listama.“².

Ova zabrinutost Venecijanske komisije bila je opravdana te je posebno primijećena na izborima 2006. godine kada je više od 30 žena izgubilo svoja mjesta u odnosu na kolege muškarce koji su bili pozicionirani niže na listama kandidata³.

Stoga je Venecijanska komisija preporučila:

„...Preporučuje se da se razmotri uvođenje sistema koji bi osigurao minimalan postotak za svaki spol u izbornom tijelu kako bi se osigurao smisao člana 4.19.“⁴

Iako žene čine nešto više od 50% ukupnog biračkog tijela i iako čine više od trećine registriranih kandidata, izborni rezultati su ispod svih međunarodnih standarda i među najlošijim su među državama članicama Vijeća Evrope. U Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine BiH žene su zastupljene sa 14,29%, a u Domu naroda sa 13,33%. U međuvremenu je jedna članica zbog izbora za načelnicu općine napustila Predstavnički dom, čime je procent zastupljenosti žena u ovom domu pao na 9,5%.

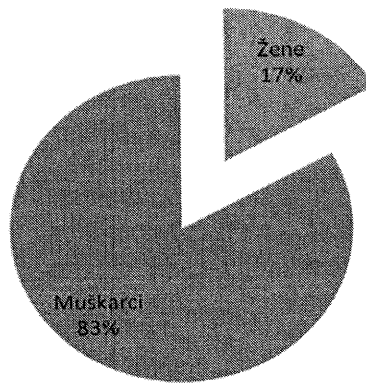

² Mišljenje Venecijanske komisije br. 460 / 2007, od 15. marta 2008.

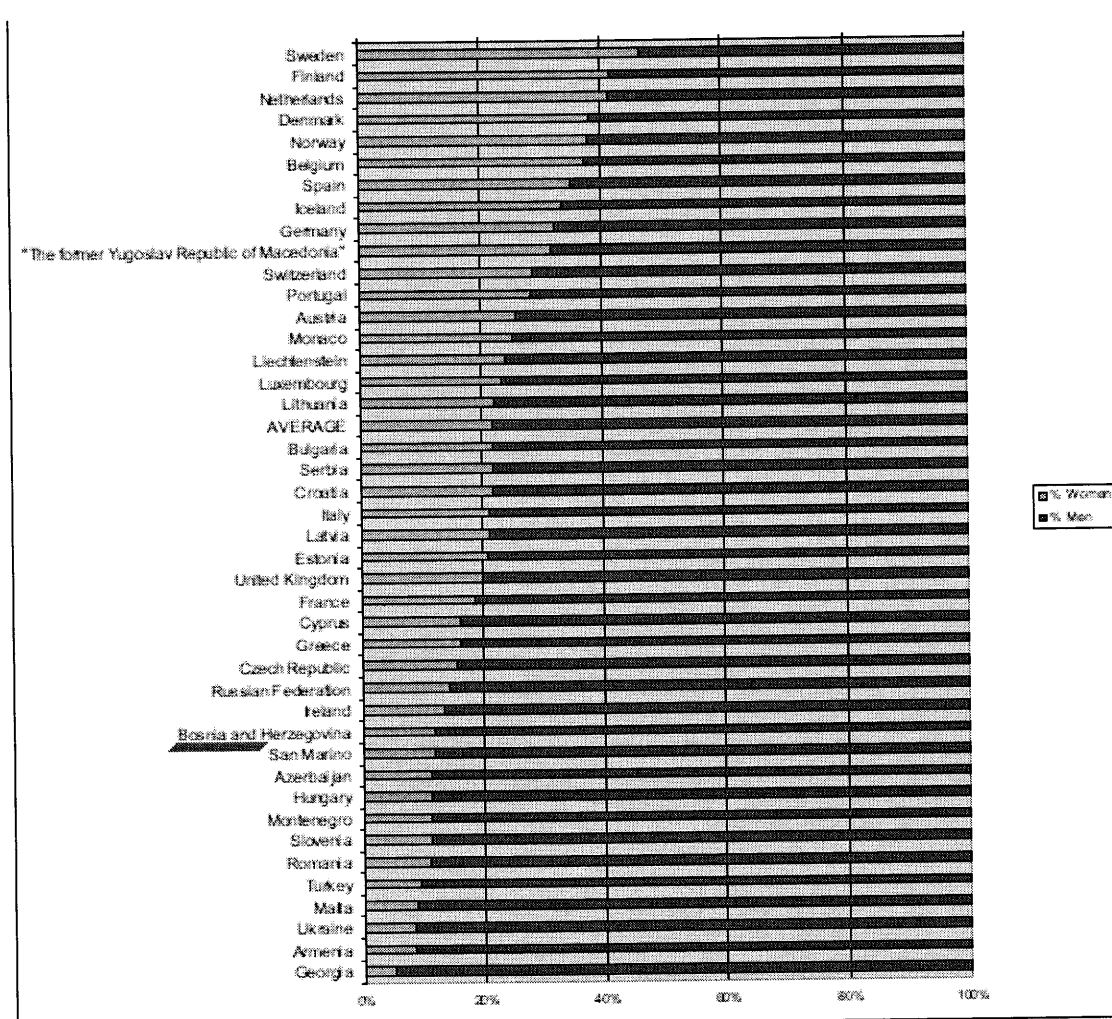
³ BOSNIA AND HERZEGOVINA GENERAL ELECTIONS, OSCE/ODIHR Election Observation Mission Final Report, Oktobar 2006.

⁴ Mišljenje Venecijanske komisije br. 460 / 2007, od 15. marta 2008.

SPOLNA STRUKTURA IZABRANIH ZVANIČNIKA

Bosna i Hercegovina se u odnosu na druge zemlje članice Vijeća Evrope nalazi nisko na ljestvici kada je u pitanju prisustvo žena u zakonodavnoj vlasti. (Vidi sliku ispod za odnos u Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine BiH)

Radna grupa za pripremu Zakona o izmjenama i dopunama Izbornog zakona BiH koju je formirala Komisija, u čiji su sastav ušli predstavnici Komisije za ostvarivanje ravnopravnosti spolova Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, Centralne izborne komisije BiH, Agencije za ravnopravnost spolova BiH i Udruženja izbornih zvaničnika u BiH, ocijenila je da sadašnje rješenje u Izbornom zakonu BiH nije doprinijelo povećanju zastupljenosti žena u zakonodavnim organima u Bosni i Hercegovini nego je rezultiralo smanjenjem broja žena u tim organima.

Utvrđeno je da u sadašnjem sistemu otvorenih listi postoji mogućnost korekcije situacije samo u okviru izmjene odredbi o dodjeli kompenzacijskih mandata. Međutim, s obzirom da se kompenzacijski mandati ne dodjeljuju na svim nivoima vlasti i da je njihov broj veoma ograničen, analiza je pokazala da takav pristup ne bi bio dovoljan da se postigne kritična masa zastupljenosti žena u zakonodavnim organima u Bosni i Hercegovini koja bi bila u skladu s međunarodnim standardima. Imajući u vidu navedeno, Radna grupa analizirala je sistem zatvorenih listi pri čemu je ustanovljeno da bi se zatvaranjem kandidatskih listi osiguralo oko 30 % učešće žena u zakonodavnim organima u Bosni i Hercegovini, čime bi se značajno doprinijelo ispunjenju međunarodnih standarda u toj oblasti. Također je konstatirano da bi se zatvaranjem listi otvorila mogućnost za eventualno uvođenje proporcionalnog izbornog sistema u budućnosti u kojem će stranke lakše koalirati.

Imajući u vidu navedeno, a nakon analize postojećeg izbornog sistema, te analize uticaja eventualnih izmjena Izbornog zakona BiH na postizanje ravnopravne zastupljenosti oba spola, došlo se do zaključka da je potrebno izvršiti izmjene i dopune Izbornog zakona BiH kojim bi se:

1. kandidatske liste za redovne mandate „zatvorile“,
2. uticalo na redoslijed spolova na kandidatskim listama za redovne i kompenzacijske mandate.

1. „Zatvaranje“ kandidatskih lista za redovne mandate

Članovi 3. do 18. Zakona o izmjenama i dopunama Izbornog zakona BiH mijenjaju članove Izbornog zakona s konačnim rezultatom zatvaranja izbornih listi. To ujedno znači da će glasači na izbornim mjestima svoj glas moći povjeriti jednoj političkoj stranci, koaliciji, listi nezavisnih kandidata ili jednom nezavisnom kandidatu. Ovakvo rješenje prihvaćeno je u 5 od 15 zemalja Evropske unije koje koriste proporcionalni sistem dodjele glasova, i u tim zemljama (Holandija, Portugal, Norveška, Španija i Poljska) osjetno su ravnopravnije zastupljeni spolovi nego u zemljama koje koriste sistem otvorenih kandidatskih listi. Izuzetak od ovog pravila su skandinavske zemlje, ali i kod njih se primjećuje da samo mali broj glasača koristi mogućnost davanja glasa pojedinčanom kandidatu (ispod 30%)

OTVORENE LISTE	KVOTE	% žena
1. BELGIJA*	DA, zakon	36.7%
2. KIPAR	DA, političke stranke	14.3%
3. ČEŠKA REPUBLIKA	DA, političke stranke	15.5%
4. GRČKA*	DA, ustav ili zakon	16.0%
5. IRSKA	DA, političke stranke	13.3%
6. LUKSEMBURG	DA, političke stranke	23.3%
7. SLOVAČKA	DA, političke stranke	16.0%
8. SLOVENIJA*	DA, ustav ili zakon	12.2%
9. ŠVEDSKA⁵	DA, političke stranke	47.3%
10. DANSKA	DA, političke stranke	37.4%

U ovoj tabeli može se vidjeti uticaj otvorenih listi i kvota na izborne rezultate.

U zemljama Evropske unije koje koriste zatvoreni sistem glasanja situacija je bolja (vidi tabelu ispod).

ZATVORENE LISTE	KVOTE	% žena
1. HOLANDIJA	DA, političke stranke	36.7%
2. PORTUGAL*	DA, ustav ili zakon	21.3%

⁵ Iz dostupnih podataka važno je izdvojiti da u Švedskoj samo mali broj glasača koristi mogućnost da glasa samo za jednog kandidata na listi, do 30% glasača odlučuje se da glasa direktno za kandidata, dok većina povjerava glasove čitavoj listi kandidata.

3. NORVEŠKA	DA, političke stranke	37.9%
4. ŠPANIJA*	DA, zakon	36.3%
5. POLJSKA	DA, političke stranke	20.4%

Zatvaranje kandidatskih listi doprinijelo bi povećanju zastupljenosti žena, a istovremeno ne bi umanjilo demokratičnost izbornog procesa u odnosu na sistem otvorenih listi iz tri glavna razloga:

- 1) kandidat koji smatra da bi mogao dobiti direktni mandat ima mogućnost da se kandidira kao nezavisni kandidat na izborima,
- 2) sistem zatvorenih listi već postoji u Izbornom zakonu BiH, a primjenjuje se prilikom dodjele kompenzacijskih mandata,
- 3) općenito, demokratičnost izbornog procesa je, osim putem sistema otvorenih listi, moguće na efikasan način osigurati i normiranjem i uspostavljanjem mehanizama kontrole i zaštite demokratskog procesa unutar političkih stranaka, što se može predvidjeti posebnim zakonom .

Analizirajući rezultate prethodnih općih izbora iz 2006. godine, dolazi se do zaključka da bi se ovom korekcijom broj manje zastupljenog spola povećao sa 14,29% na 26,19 %, odnosno za 11,90%. Radi postizanja minimalne zastupljenosti spolova u skladu s međunarodnim standardima, potrebno je uticati i na redoslijed kandidata prema spolu na kandidatskim listama.

2. Izmjene i dopune koje utiču na redoslijed kandidata prema spolu na kandidatskim listama za redovne i kompenzacijske mandate

Imajući u vidu sve navedeno, izmijenjen je član 4.19 Izbornog zakona BiH koji sada dodatno propisuje ko se smatra manje zastupljenim spolom u slučaju jednakog broja kandidata ženskog i muškog spola na kandidatskoj listi. Također je dodatno preciziran redoslijed kandidata manje zastupljenog spola na listama, što je značajno s obzirom da bi, u skladu s predloženim izmjenama i dopunama, osvojeni mandati bili dodjeljivani kandidatima prema njihovom redoslijedu na listi.

Članom 2. Zakona o izmjenama i dopunama Izbornog zakona BiH mijenja se stav (2) člana 4. 24 čime se osigurava paritet spolova na kompenzacijskim listama jer se zahtijeva naizmjenični redoslijed kandidata oba spola. Na ovaj način bit će povećano učešće žena pri dodjeli mandata, imajući u vidu da se mandati s kompenzacijske liste dodjeljuju prema redoslijedu kandidata na listi.

Izmjenama i dopunama predviđenim tač. II. 1. i II. 2. ovog obrazloženja, odnosno usvajanjem svih predloženih izmjena i dopuna Izbornog zakona BiH, broj mandata manje zastupljenog spola bio bi povećan na oko 30 %.

III. USKLAĐENOST ZAKONA S EVROPSKIM ZAKONODAVSTVOM

Izborni zakon BiH se izmjenama i dopunama usaglašava sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u BiH koji je usklađen s evropskim zakonodavstvom.

IV. PROVEDBENI MEHANIZMI I NAČIN OSIGURAVANJA POŠTIVANJA PROPISA

Centralna izborna komisija BiH provodi nadzor nad primjenom Izbornog zakona BiH, te je u potpunosti osposobljena da preduzima sve potrebne mjere kako bi se osiguralo provođenje ovog propisa.

V. OBRAZLOŽENJE FINANSIJSKIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA I FINANSIJSKI EFEKTI PROVOĐENJA ZAKONA

Predložene izmjene i dopune predviđaju zatvaranje listi čime se štedi prostor na glasačkim listićima a samim tim smanjuju se troškovi materijala i štampanja. Sistem obrade glasačkih listića bit će pojednostavljen što smanjuje potrebu za angažiranjem dodatnih lica na obradi listića čime se dodatno umanjuju troškovi izbornog procesa.

VI. RASPORED PONOVOG PREISPITIVANJA UVEDENOG PROPISA

Nakon dva izborna ciklusa bit će potrebno ispitati efekte predloženog rješenja, te uraditi eventualne izmjene i/ili dopune.

ČLANOVI OSNOVNOG TEKSTA
IZBORNOG ZAKONA BIH KOJI SE MJENJAJU

Član 4.19

(1) Ovjerena politička stranka ili koalicija podnose posebnu kandidatsku listu za svaku izbornu jedinicu.

(2) Za općinske i kantonalne izbore broj kandidata na kandidatskoj listi političke stranke, koalicije ili na listi nezavisnih kandidata može biti veći za deset procenata (10%) od broja mandata koji se dodjeljuju.

(3) Za višečlane izborne jedinice, utvrđene u Poglavljima 9, 10. i 11. ovog Zakona i Vijeće Grada Mostara, broj kandidata na kandidatskoj listi političke stranke ili koalicije može biti veći za najviše pet kandidata od broja mandata koji se dodjeljuju u toj višečlanoj izornoj jedinici.

(4) Svaka kandidatska lista uključuje kandidate muškog i ženskog spola. Kandidati spola koji je manje zastupljen raspoređuju se na kandidatskoj listi na sljedeći način: najmanje jedan kandidat manje zastupljenog spola među prvih dva kandidata, dva kandidata manje zastupljenog spola među prvih pet kandidata i tri kandidata manje zastupljenog spola među prvih osam kandidata, itd. Broj kandidata manje zastupljenog spola mora biti najmanje jednak ukupnom broju kandidata na listi podijeljenom sa tri, zaokruženim na prvi viši cijeli broj.

(5) Kandidatska lista sadrži ime i prezime svakog kandidata na listi, jedinstveni matični broj, adresu prebivališta, izjašnjenje o pripadnosti konstitutivnom narodu ili grupi ostalih, broj važeće lične karte i mjesto njenog izdavanja, potpis predsjednika političke stranke, odnosno predsjednika političkih stranaka u koaliciji. Uz prijedlog liste dostavlja se izjašnjenje svakog od kandidata na listi o prihvatanju kandidature, izjava da nema smetnji iz člana 1.10 stav (1) tačka 5. ovog Zakona i izjava o imovinskom stanju kandidata iz člana 15.7 ovog Zakona. Izjašnjenje i izjave moraju biti ovjerene na način propisan zakonom ili kod nadležne općinske izborne komisije.

(6) Izjašnjenje o pripadnosti konstitutivnom narodu ili grupi ostalih iz stava (5) ovog člana koristit će se kao osnov za ostvarivanje prava na izabranu odnosno imenovanu funkciju za koju je uslov izjašnjenje o pripadnosti konstitutivnom narodu ili grupi ostalih u izbornom ciklusu za koji je kandidatska lista podnesena. (7) Kandidat ima pravo da se ne izjasni o svojoj pripadnosti konstitutivnom narodu ili grupi ostalih na kandidatskoj listi, ali neizjašnjavanje će se smatrati kao odustajanje od prava na izabranu, odnosno imenovanu funkciju za koju je uslov izjašnjenje o pripadnosti konstitutivnom narodu ili grupi ostalih.

(8) Ako se na kandidatskim listama nalazi veći broj kandidata od broja propisanog stavovima (2) i (3) ovog člana ili kandidatska lista ne ispunjava uslove iz stava (4) ovog člana, Centralna izborna komisija BiH ovjerit će kandidatsku listu do broja na listi koji ispunjava uslove propisane ovim Zakonom.

Član 4.24

(1) Svaka politička stranka ili koalicija, koja je ovjerena da predloži kandidate za Predstavnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Predstavnički dom Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine ili za Narodnu skupštinu Republike Srpske podnosi Centralnoj izbornoj komisiji BiH kandidatsku listu za kompenzacijske mandate. Ta lista dostavlja se za svaki od navedenih organa za koji je politička stranka ili koalicija ovjerena, u roku od pet dana od dana ovjere listi kandidata u skladu s članom 4.21 ovog Zakona.

(2) Kandidatska lista za kompenzacijske mandate sadrži samo imena kandidata koji se već nalaze na redovnim kandidatskim listama koje je podnijela politička stranka ili koalicija za jednu ili više višečlanih izbornih jedinica. Kandidati koji se nalaze na kandidatskoj listi za kompenzacijske mandate mogu biti sa liste bilo koje višečlane izborne jedinice jednog entiteta i za isti izborni nivo. Kandidatska lista za kompenzacijske mandate se sačinjava u skladu sa članom 4.19 stav (4) ovog Zakona.

(3) Kandidatska lista za kompenzacijske mandate može sadržati maksimalno onoliko imena kandidata koliko je političkoj stranci ili koaliciji već ovjereno na svim redovnim kandidatskim listama za sve višečlane izborne jedinice jednog entiteta i za isti izborni nivo.

(4) Kandidatska lista za kompenzacijske mandate neće se štampati na glasačkom listiću i koristi se samo u svrhu dodjele kompenzacijskih mandata na osnovu članova 9.7, 10.6 i 11.6 ovog Zakona. Liste objavljuje u "Službenom glasniku BiH" i sredstvima javnog informiranja Centralna izborna komisija BiH.

Član 5.14

(1) Centralna izborna komisija BiH utvrđuje formu i sadržaj glasačkog listića za sve nivoe neposrednih izbora u Bosni i Hercegovini.

(2) Glasački listić omogućava biraču da glasa samo za jednu od sljedećih opcija:

1. nezavisnog kandidata; ili

2. političku stranku, koaliciju ili listu nezavisnih kandidata; ili

3. mogućnost da, u okviru kandidatske liste jedne političke stranke, koalicije ili liste nezavisnih kandidata, označi jednog ili više kandidata. Ako je birač ispravno označio jednog ili više kandidata na jednoj listi, smatra se da je ta lista dobila jedan važeći glas u svrhu raspodjele mandata.

(3) Birač može glasati samo na način koji je utvrđen u ovom članu.

Član 5.15

(1) Glasački listić sadrži samo sljedeće podatke:

1. datum izbora;

2. naziv organa za koji se vrši izbor;
3. nazive političkih stranaka, koalicija, listi nezavisnih kandidata i imena nezavisnih kandidata s oznakom «nezavisni kandidat», po redoslijedu utvrđenom na zbirnoj listi žrijebanjem provedenim kako bi se odredio njihov redoslijed na glasačkom listiću, kao i imena svih kandidata na listama i
4. uputstvo o načinu korištenja i ispunjavanja glasačkog listića.

(2) Za svaku političku stranku, koaliciju, listu nezavisnih kandidata i nezavisnog kandidata, žrijebanjem se izvlači broj, kako bi se odredio njihov redoslijed na glasačkom listiću. Broj dobijen žrijebanjem koristi se za određenu političku stranku ili koaliciju za svaki nivo izbora za koji se ta politička stranka ili koalicija pojavljuje na glasačkom listiću. Centralna izborna komisija BiH objavljuje mjesto, datum i vrijeme održavanja žrijebanja za redoslijed na glasačkom listiću. Predstavnici političkih stranaka, koalicija, listi nezavisnih kandidata, nezavisnih kandidata i drugi akreditirani posmatrači mogu prisustvovati žrijebanju.

Član 5.17

Glasački listić je nevažeći:

1. ako nije ispunjen, ili je ispunjen tako da nije moguće sa sigurnošću utvrditi kojoj je političkoj stranci, koaliciji, nezavisnom kandidatu ili listi nezavisnih kandidata birač dao svoj glas;
2. ako su dopisana imena kandidata; ili
3. ako je označeno više od jedne političke stranke, koalicije, nezavisnog kandidata ili liste nezavisnih kandidata; ili
4. ako se na osnovu oznaka, koje je birač dopisao na glasački listić, kao što je potpis, može utvrditi njegov identitet; ili
5. ako birač označi glasački listić na način drugačiji od onog koji je utvrđen u članu 5.14 ovog zakona.

Član 5.23

- (1) Ako se brojanje glasačkih listića vrši na biračkom mjestu, birački odbor počinje utvrđivati rezultate glasanja nakon završetka procesa glasanja i zatvaranja biračkog mjesta.
- (2) Birački odbor prvo broji neiskorištene i upropaštene glasačke listiće i stavlja ih u odvojene pakete koji se nakon toga zapečate.
- (3) Birački odbor nakon toga odvojeno broji birače koji su potpisali izvode iz Centralnog biračkog spiska, birače koji su potpisali poseban izvod iz člana 5.18 ovog Zakona, te utvrđuje ukupan broj birača, koji su glasali na biračkom mjestu, i upisuje ove podatke u odgovarajuće obrasce. Birački odbor zatim otvara jednu po jednu glasačku kutiju i broji

koverta sa nepotvrđenim glasačkim listićima, ako ih ima, kao i glasačke listiće koji se nalaze u glasačkoj kutiji. Nakon toga, birački odbor broji važeće glasačke listiće kojima je glasano za svaku pojedinu političku stranku, koaliciju, listu nezavisnih kandidata i nezavisnog kandidata, kao i broj glasova za svakog kandidata na kandidatskoj listi, te utvrđuje broj nevažećih glasačkih listića.

Član 5.25

(1) Osim u slučaju kad Centralna izborna komisija BiH utvrdi da će se brojanje djelimično ili u potpunosti obaviti u centrima za brojanje, u skladu sa članom 5.22 stav (2) ovog Zakona, nakon zatvaranja biračkog mjesta i završetka postupka brojanja, birački odbor u odgovarajuće obrasce unosi sljedeće podatke:

- 1) ukupan broj glasova;
- 2) ukupan broj važećih glasova za svaku političku stranku, koaliciju, listu nezavisnih kandidata i nezavisnog kandidata;
- 3) ukupan broj glasova za svakog pojedinačnog kandidata na kandidatskoj listi;
- 4) ukupan broj nevažećih glasačkih listića, posebno navodeći broj glasačkih listića koji su nevažeći jer nisu ispunjeni, a posebno broj glasačkih listića koji su nevažeći jer su pogrešno ispunjeni;
- 5) ukupan broj upropaštenih glasačkih listića;
- 6) ukupan broj nepotvrđenih glasačkih listića koji se nalaze u glasačkoj kutiji, ako ih ima i
- 7) ukupan broj neiskorištenih glasačkih listića.

(2) Zapisnik o radu biračkog odbora i odgovarajuće obrasce potpisuju svi članovi biračkog odbora. Ako neki član odbije da se potpiše, predsjednik ili jedan od članova koji se potpisuju to će evidentirati zajedno sa razlozima nepotpisivanja.

Član 5.26

(1) Nakon utvrđivanja rezultata glasanja, birački odbor odmah, a najkasnije 12 sati nakon zatvaranja biračkog mjesta, dostavlja nadležnoj općinskoj izbornoj komisiji zapisnik o radu biračkog odbora, izvod iz Centralnog biračkog spiska, sve posebne obrasce iz člana 5.18 ovog Zakona, sve nepotvrđene glasačke listiće, važeće glasačke listiće, nevažeće glasačke listiće, te odvojeno neiskorištene i upropaštene glasačke listiće, kao i sve druge obrasce koje zahtijeva Centralna izborna komisija BiH. Predsjednik biračkog odbora zadržava primjerak izvještaja o rezultatima glasanja.

(2) Predsjednik biračkog odbora javno izlaže detaljni tabelarni prikaz rezultate glasanja na biračkom mjestu po političkim subjektima i kandidatima kako bi javnost mogla imati uvid u njih, a kopije rezultata glasanja bit će uručene akreditiranim posmatračima rada biračkog odbora na njihov zahtjev.

(3) Birački odbor isporučuje sav preostali izborni materijal općinskoj izbornoj komisiji.

Član 5.27

(1) Nakon što od biračkih odbora dobije svu dokumentaciju i materijale za izbore, općinska izborna komisija utvrđuje objedinjene zbirne rezultate glasanja provedenog na teritoriji te općine za organe na svim nivoima vlasti za koje su provedeni izbori i o tome sastavlja zapisnik, koji se podnosi Centralnoj izbornoj komisiji BiH u roku od 24 sata nakon zatvaranja biračkih mjesta. Objedinjeni zbirni rezultati glasanja za općinu sadrže iste podatke prema članu 5.25 ovog Zakona. Općinska izborna komisija zadržava primjerak objedinjenih zbirnih rezultata glasanja i distribuira ga drugim izbornim organima, u skladu sa propisima Centralne izborne komisije BiH.

(2) Općinska izborna komisija javno će izložiti detaljni tabelarni prikaz za objedinjene zbirne rezultate izbora po političkim subjektima i kandidatima kako bi javnost mogla imati uvid u njih, a kopije objedinjenih rezultata glasanja bit će uručene akreditiranim posmatračima rada općinske izborne komisije na njihov zahtjev.

Član 5.29

(1) Centralna izborna komisija BiH utvrđuje rezultate svih neposrednih i posrednih izbora obuhvaćenih ovim zakonom istekom roka za podnošenje prigovora, žalbe, odnosno nakon pravosnažnosti odluka.

(2) Propisima Centralne izborne komisije BiH određuju se redoslijed utvrđivanja izbornih rezultata za organe na svim nivoima vlasti, način na koji se detaljan tabelarni prikaz rezultata glasanja stavlja na raspolaganje javnosti, te način objavljivanja izbornih rezultata. Detaljan tabelarni prikaz rezultata glasanja uključuje rezultate na nivou biračkog mjesta po političkim subjektima i kandidatima, s tim da se ne naruši tajnost glasanja, utvrđena članom 5. 10 ovog Zakona.

Član 5.31

Ako Centralna izborna komisija BiH naredi ponovno brojanje glasačkih listića, tačno će navesti koji će se glasački listići ponovno brojati, kao i datume, mjesta i postupke za ponovno brojanje. Kandidati političkih stranaka, koalicija, listi nezavisnih kandidata i nezavisni kandidati koji se pojavljuju na glasačkom listiću za koji se vrši ponovno brojanje, kao i drugi akreditirani posmatrači, mogu biti prisutni u toku ponovnog brojanja.

Član 9.7a

(1) Izuzetno od odredbi člana 9.6 i 4.24 ovog Zakona, politička stranka i koalicija koja na kandidatskoj listi za kompenzacione mandate nema više kandidata, a ima još osvojenih mandata za raspodjelu, može po obavještenju Centralne izborne komisije BiH u roku od 48 sati na propisanom obrascu dostaviti dopunsku kandidatsku listu za kompenzacione mandate u skladu s članom 4.19 stav (4) ovog Zakona. (2) Postupak podnošenja dopunske kandidatske liste za kompenzacione mandate i formu obrasca iz stava (1) ovog člana Centralna izborna komisija BiH propisat će posebnim uputstvom.

Član 9.8

(1) Ako prilikom raspodjele u skladu sa članovima 9.5, 9.6 i 9.7 ovog Zakona budu dobijeni identični količnici, mandat se dodjeljuje žrijebanjem.

(2) Mandati koje lista dobije raspodjeljuju se najprije među kandidatima sa liste, od kojih je svaki dobio najmanje pet procenata (5%) od ukupnog broja važećih glasova koje je dobila ta lista i to dodjelom mandata redoslijedom od najvećeg do najmanjeg broja glasova. Ako ima još mandata koje treba dodijeliti listi, a preostali kandidati su dobili manje od pet procenata (5%) od ukupnog broja važećih glasova koje je ta lista dobila, raspodjela mandata među preostalim kandidatima te liste vrši se prema njihovom redoslijedu na listi.

(3) Ako politička stranka ili koalicija nema na listi dovoljan broj kandidata da popuni mjesta koja su joj dodijeljena, mandat se prenosi na kandidatsku listu te političke stranke ili koalicije u drugoj izbornoj jedinici u skladu sa postupkom utvrđenim u članu 9.7 ovog Zakona.

Član 13.5

(1) Raspodjela mandata za kantonalnu skupštinu i općinsko vijeće, odnosno skupštinu općine vrše se u skladu sa članom 9.5 ovog Zakona.

(2) Ako je političkoj stranci, koaliciji ili listi nezavisnih kandidata dodijeljen broj mandata koji je jednak broju kandidata na njihovoj listi, a pri tome je ostalo još mandata koje treba dodijeliti, preostali količnici te političke stranke, koalicije ili liste nezavisnih kandidata zanemaruju se pri raspodjeli preostalih mandata. Ako nezavisni kandidat osvoji mandat, preostali količnici tog nezavisnog kandidata zanemaruju se pri raspodjeli preostalih mandata.

(3) Ako je rezultat isti zbog identičnih količnika, mandat se dodjeljuje žrijebanjem.

(4) Mandati koje je osvojila lista raspodjeljuju se najprije među kandidatima sa te liste, od kojih je svaki dobio najmanje pet procenata (5%) od ukupnog broja važećih glasova koje je ta lista dobila, i to dodjelom mandata prema redoslijedu od najvećeg do najmanjeg broja glasova. Ako je pri tome ostalo još mandata koje treba dodijeliti listi, a preostali kandidati su dobili manje od pet procenata (5%) od ukupnog broja važećih glasova koje je ta lista dobila, raspodjela mandata među preostalim kandidatima sa liste vrši se prema njihovom redoslijedu na listi.

Član 19.5

(1) Prvo se vrši dodjela mandata koji se popunjavaju iz gradske izborne jedinice, prema formuli utvrđenoj u članu 9.5 stav (1) ovog Zakona. Ako dodjela mandata iz gradske izborne jedinice ne omogućuje minimalnu zastupljenost bilo kojeg od konstitutivnih naroda i/ili iz reda ostalih na način utvrđen u skladu s članom 19.4 stav (1) ovog Zakona, primjenjivat će se slijedeći metod:

a) jedan ili više posljednjih mandata koji će se dodjeljivati iz gradske izborne jedinice potreban za ispunjavanje kvota bilo kojeg od konstitutivnih naroda odnosno iz reda ostalih dodjeljuje se jednom ili više kandidata iz reda odgovarajućeg

konstitutivnog naroda i/ili iz reda ostalih koji je tj. koji su dobili najveći broj glasova sa liste političke stranke, sa liste nezavisnih kandidata ili sa liste koalicije kojima je mandat dodijeljen prema članu 9.5 stav (1) ovog Zakona. Ukoliko se mandat utvrđen prema formuli iz člana 9.5 stav (1) ovog Zakona dodijeli nezavisnom kandidatu, primjenjuje se tačka b) ovog člana.

b) Ako politička stranka, lista nezavisnih kandidata ili koalicija kojima je mandat dodijeljen na način utvrđen u članu 9.5 stav (1) ovog Zakona ne posjeduje dovoljan broj odgovarajućih kandidata na listi svoje gradske izborne jedinice, ili ako bi mandat, prema članu 9.5 ovog Zakona, bio dat jednom ili više nezavisnih kandidata, mandat se prenosi:

- 1). na političku stranku ili stranke, listu ili liste nezavisnih kandidata ili koaliciju ili koalicije koje imaju takve preostale kandidate na svojim listama;
- ili
- 2). na nezavisnog kandidata ili kandidate iz reda odgovorajućeg konstitutivnog naroda ili iz reda ostalih koji ima drugi po redu najveći količnik kao što je to utvrđeno članom 9.5 ovog Zakona.

c) Ako se nijedan kandidat iz reda jednog ili više datih konstitutivnih naroda ili iz reda ostalih ne nađe u skladu sa stavom a) i b) ovog člana, mandat se prenosi na:

- 1). političku stranku, listu nezavisnih kandidata ili listu koalicije koja raspolaže tim kandidatima preostalim na listi bilo koje druge izborne jedinice gradskog područja nakon što su mjesta koja su popunjena iz ovih izbornih jedinica dodijeljena u skladu s članom 19.6 ovog Zakona ili
- 2). na nezavisnog kandidata ili kandidate iz reda odgovorajućeg konstitutivnog naroda ili iz reda ostalih koji su se kandidovali za bilo koju izbornu jedinicu gradskog područja, a koji ima najveći količnik kao što je to utvrđeno članom 9.5 ovog Zakona.

(2) Član 9.5 stav (2) ovog Zakona se ne primjenjuje kada se dodjeljuju mandati iz ovog člana.

Član 19.6

(1) Mandati koji se popunjavaju iz izbornih jedinica gradskih područja nakon toga se dodjeljuju prema formuli utvrđenoj u članu 9.5 ovog Zakona. Mandati se dodjeljuju pojedinačno počevši sa najviše rangiranim kandidatom u svakoj izornoj jedinici gradskog područja i nastavlja se na sličan način kako bi se popunilo svako dostupno mjesto iz svake izborne jedinice gradskog područja. Redoslijed popunjavanja mandata dodijeljenih svakoj izornoj jedinici gradskog područja za svaki od tri uzastopna koraka određuje se trijebanjem. Žrijebanje organizuje Centralna izborna komisija BiH.

(2) Ukoliko bi dodjela mandata iz izborne jedinice gradskih područja vodila ka zastupljenosti jednog konstitutivnog naroda i/ili iz reda ostalih preko kvote koja je utvrđena prema članu 19.4 stav (4) ovog Zakona, primjenjivat će se slijedeći metod:

- a) Mandat će biti preraspodijeljen kandidatu koji ne pripada datom konstitutivnom narodu i/ili iz reda ostalih koji je dobio najveći broj glasova na

listi političke stranke, liste nezavisnih kandidata ili koalicije kojima je mandat dodijeljen u skladu sa članom 9.5 stav (1) ovog Zakona. Ako bi se mandat prema formuli iz člana 9.5 stav (1) ovog Zakona dodjeljivao nezavisnom kandidatu, primjenjivat će se tačka b) ovog člana.

b) Ako takav kandidat ne postoji ili ako bi se mandat prema formuli iz člana 9.5 stav 1. ovog zakona dodjeljivao nezavisnom kandidatu, mandat se prenosi u istu izbornu jedinicu gradskog područja ili:

1). političkoj stranci, listi nezavisnih kandidata ili koalicije koja ima kandidata koji ne pripada datom konstitutivnom narodu i/ili iz reda ostalih koji je preostao na listi;

ili

2). nezavisnom kandidatu ili kandidatima koji ne pripada/ju datom konstitutivnom narodu i/ili iz reda ostalih koji imaju najveći sljedeći količnik kao što je to utvrđeno u članu 9.5 ovog Zakona.

c) Ako ne postoji takav kandidat u skladu sa tačkom a) i b) ovog člana, mandat odnosno mandati se prenose na:

1). političku stranku, listu nezavisnih kandidata ili koalicije koja ima takvog kandidata koji je preostao na listi iz bilo koje druge izborne jedinice gradskog područja nakon što su mjesta popunjena iz te izborne jedinice gradskog područja bila dodijeljena u skladu sa članom 19.6 ovog Zakona;

ili

2). nezavisnog kandidata iz odgovarajućeg konstitutivnog naroda ili iz reda ostalih koji se kandidovao za bilo koju izbornu jedinicu gradskog područja, a koji je dobio najveći količnik kao što je to utvrđeno članom 9.5 ovog Zakona.